

INSTANTÀNIA

Vocabularis per a la
col·lectivització artística

Cinquanta-un termes mostren els diversos assajos institucionals que el centre d'arts Santa Mònica ha anat desenvolupant els darrers anys, enfocats a repensar la seva estructura, naturalesa i funció des de la pràctica diària. Aquests termes, organitzats en sis seccions, confeccionen un glossari necessàriament incomplet, no tancat ni definitiu: una instantània d'una nova institució que es basa en la porositat respecte a l'acció col·lectiva, així com en una autointerrogació i una transformació constants.

D'UNA NOVA INSTITUCIÓ

CIO

INSTANTÀNIA

Vocabularis per a la
col·lectivització artística

D'UNA NOVA INSTITUCIÓ

Producció

Centre d'arts Santa Mònica
Galàxia Gutenberg

Coordinació editorial

Lilianna Marín de Mas

Edició dels textos

Enric Puig Punyet

Coordinació artística

Antonis Antoniou

Disseny i maquetació

Laia Guarro

Traducció

Carlos Mayor

Correcció

Ariadna Pous

Il·lustracions

Marta Cartu: pàgs. 19, 43, 47, 55, 63, 89, 125, 133

Néstor F.: pàgs. 21, 35, 77, 79, 83, 93, 95, 123

Alba Feito: pàgs. 29, 67, 73, 97, 105, 107, 117

Julio Linares: pàgs. 31, 49, 65, 75, 87, 111, 129

Gala Pont: pàgs. 17, 45, 51, 59, 71, 91, 99, 127

Clara-Iris Ramos: pàgs. 23, 33, 37, 57, 85, 119

i Clara Sáez: pàgs. 25, 27, 41, 61, 101, 109, 113, 135

Impressió i distribució

Galaxia Gutenberg

© dels textos, Enric Puig Punyet

© de les il·lustracions, Marta Cartu, Néstor F.,

Alba Feito, Julio Linares, Gala Pont,

Clara-Iris Ramos i Clara Sáez

ISBN: 978-84-19392-25-1

Dipòsit Legal: B 12840-2023

Està rigorosament prohibit, sota sancions establertes per la llei, reproduir, enregistrar o transmetre aquesta publicació, íntegra o parcialment, per qualsevol sistema de recuperació i mitjà, sigui aquest mecànic, electrònic, magnètic electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre tipus de suport, sense l'autorització expressa de l'organisme editor i els titulars del copyright.

Cinquanta-un termes mostren els diversos assajos institucionals que el centre d'arts Santa Mònica ha anat desenvolupant els darrers anys, enfocats a repensar la seva estructura, naturalesa i funció des de la pràctica diària. Aquests termes, organitzats en sis seccions, confeccionen un glossari necessàriament incomplet, no tancat ni definitiu: una instantània d'una nova institució que es basa en la porositat respecte a l'acció col·lectiva, així com en una autointerrogació i una transformació constants.

ÍNDEX

9

INTRODUCCIÓ
ALS VOCABULARIS

14

MANERES DE SER

Artes
Arts
Centre
Producció
Retribució
Exposició
Transmedialitat
Propietat intel·lectual
Transparència
Conflicte
Codi de conducta

52

MANERES DE CREAR

Participació
Curadoria
Performativitat
Presencialitat
Horitzontalització
Responsabilitat
Lloc d'enunciació
Compensació
Simbiosi
Experimentació
Error

38

MANERES D'HABITAR

Situacions
Convit
Magma
Prototips
Mecanismes de col·lectivització
Col·lecció immaterial

80

MANERES DE COL·LECTIVITZAR

Taules situacionals
Mòniques
Gremis
Bar
Col·laboratoris
Comitès institutents
Assemblea d'artistes
(crear) Situacions
Direcció
Equips permanents

102

MANERES D'ESTAR

Cossos
Membres
Col·lectius
Comunitat
Artífexs

114

MANERES D'INSTITUIR

Institució (cultural i artística)
Negació
Educató
Malestar
Amor
Temps públic
Utopia
Nova institucionalitat

INTRODUCCIÓ ALS VOCABULARS

Enric Puig Punyet,
director

La voluntat de recopilar i publicar un recull de termes que il·lustri i esclareixin el conjunt de pràctiques que es fan avui al Santa Mònica, així com les idees principals que hi ha al darrere de la seva acció institucional, es remunta a començaments del 2022. En aquell moment, el centre ja funcionava sota un

SI

nou model que s'havia posat en marxa al llarg del 2021, un model que plantejava canvis profunds respecte a les etapes anteriors del Santa Mònica, però també respecte al funcionament i les dinàmiques institucionals que es donen habitualment als museus i centres d'art.

Després d'haver operat durant un any segons les directrius d'aquest nou model, es van començar a fer paleses dues dificultats d'arrel terminològica: la primera és que, comprensiblement, pel fet que el Santa Mònica aplicava uns determinats termes de manera diferent a com es fan servir a altres espais, i malgrat que les persones convidades a participar en el centre van rebre una introducció i una contextualització verbals sobre aquests nous usos, les definicions comunes d'aquests termes ja plens de significat, ja carregats i consolidats, s'imposaven a qualsevol intent de redefinició. Tot i la insistència, per part del conjunt del Santa Mònica, a manifestar que paraules com *exposició*, *curadoria* o *participació*, per exemple, no s'hi farien servir de la mateixa manera que en altres llocs, les definicions habituals i ortodoxes dels termes tendien a guanyar la batalla, i acabaven imposant-se i reduint així la possibilitat d'activar altres maneres de fer mitjançant un exercici de ressignificació terminològica.

A aquesta primera dificultat se n'hi afegia una altra, en aquest cas derivada de l'ús de nous termes com a possible solució al problema de la resistència a la redefinició. Malgrat que al Santa Mònica ben aviat vam començar a emprar paraules com *gremis*, *situacions* o *comitès*, l'ús continuat d'aquests termes nous en una fase incipient, encara no consolidada, provocava en ocasions una certa estranyesa a persones potser no familiaritzades amb el nou model

Per aquests motius, de seguida vam detectar la necessitat de vertebrar i difondre un vocabulari que respongués a les pràctiques heterodoxes que duu a terme el Santa Mònica, així com a la reconcepció institucional que se'n desprèn. Només mitjançant un document exhaustiu, que puguin consultar tots els seus membres, a més de les persones interessades en les maneres d'aplicar la qüestió de les noves institucionalitats en un centre d'arts, seria possible definir unes bases comunes a acordar i des de les quals entendre's per assolir l'execució i una comprensió profunda de les accions múltiples i complexes que s'estan fent avui al Santa Mònica.

que el centre tot just començava a desenvolupar aleshores.

Una primera redacció d'aquests termes va arribar proposada per la meua mà a començaments del 2022 i es va difondre en un estat d'esborrany entre totes les persones que al llarg d'un any van fer part de l'organisme institucional, amb l'objectiu de col·lectivitzar els termes i els intents provisionals de definir-los o estabilitzar-los. La col·lectivització d'aquest glossari inicial, un procés que es va prolongar al llarg de múltiples invocacions, correccions, rectificacions, redefinicions, supressions i inclusions, va donar lloc a l'estat actual d'aquest recull de termes, que ja no es pot entendre com un vocabulari en singular, sinó que, al contrari, exigeix l'ús del plural, *vocabularis*, per referir-s'hi. Aquest plural fa aflorar la multiplicitat de veus que operen aquí, la seva complexitat, les seves tensions i contradiccions i, en definitiva, el seu caràcter sempre inacabat.

Els vocabularis que es recullen aquí reivindiquen a cada paraula el seu caràcter d'inesgotabilitat. Són una col·lecció de termes que no pretenen consolidar ni comprimir les pràctiques que impliquen, sinó romandre en tot moment vius, redefinibles, ampliables, potencialment reduïbles, abandonables. Aquest llibre, per tant, no és més que una instantània, una guia o un mapa provisional per no perdre's del tot en un terreny on encara hi ha molts camins per traçar i on potser aviat descobrirem que alguns dels ja traçats no duen enlloc.

A la meua redacció inicial s'hi han sumat innumerables aportacions que han portat els vocabularis a l'estat actual que es recull aquí. Entre tots els col·lectius que han contribuït a enriquir-los cal destacar els gremis en actiu entre el 2021 i el 2023, integrats per Tau Luna Acosta, Antonis Antoniou, Laura Arensburg, Pedro Bennaton, Elena Blesa, Carlos Carbonell, Natalia Carminati, Azahara Cerezo, Carlos Clemente, Cristina Cordero, Jordi Ferreiro, Sonia G. Villar, Juan David Galindo, Francesc Isern, Estefanía Martín, Lara Martínez, Marc Padró, Gemma París, Clara Piazuelo, Ángela Precht, Marta R. Chust, Diana Rangel, Silvia Renda, Alba Rihe, Alejandro Santaflorientina, Christina Schultz, Marta Sesé, Anna Solanilla, Marta Solans, Ezequiel Soriano, Laura Torres Gandía, Marc Villanueva Mir, Irena Visa i Carolina Zerpa; els comitès instituenters que han estat en funcionament al llarg d'aquest període, integrats per Jesús Arpal Moya, Carlos Díaz, Lucía Egaña,

Nancy Garín Guzmán, Clara Laguillo, Neus Molina, Adrià Porta, Giuliana Racco, Antoine Silvestre, Isabel Valverde, Peter Wagner i Santiago Zabala; els equips permanents del centre, formats per Clara Bofill Pumarola, Andreu Carreras i Novich, Marta Gracia Valladares, Cesc Grau Serratusell, Juanjo Gutiérrez, Cristina Güell, Cinta Massip, Miguel Morilla Hernández, Marina Rubio Marco, Eva Ruiz, Luis Villalón i Roger Vinent Arnau, i pel personal d'atenció en sala Elizabeth Bertolín, Òscar Canal, Raúl González, Héctor Martos, Àngel Monlleó i Josep Valero; també Marta Echaves, Yuderlys Espinosa, Itziar González, Rancho Comunidad, Jara Rocha, Katia Sepúlveda i Ferran Utzet, que han format part d'algunes de les taules situacionals actives en aquest període; i, per últim, les més de cinquanta persones que han participat en els cursos (crear) Situacions que s'han fet el 2022 i el 2023, amb les quals he tingut l'oportunitat de comentar i debatre alguns dels termes recollits aquí.

A més, també han contribuït a la versió actual del text persones convidades de manera puntual al Santa Mònica que, arran de la lectura de la primera redacció dels termes, i pel seu interès en la matèria, han volgut introduir-hi nous conceptes (Emanuele Coccia amb l'entrada "amor") o contribuir a alguns dels ja existents (Haud Guéguen, Laurent Jeanpierre, Federico Vercellone). Per últim, la versió dels vocabularis que es recull en aquest volum integra referències bibliogràfiques que parteixen de textos de Keren Archley, Claire Bishop, Cornelius Castoriadis, Florian Cramer, Vinciane Despret, Roberto Esposito, Barbara Formis, Nancy Fraser, Baruch Gottlieb, René Kaës, Eleni Kamma, Pia Louwerens, Lília Mestre, Djamila Ribeiro i Janneke Wesseling.

Aquests vocabularis formen un cos únic en el qual totes les parts estan connectades íntimament. Qualsevol jerarquització o categorització dels termes és una convenció arbitrària i voluble que simplifica la complexitat dels vincles que hi ha entre tots. Tanmateix, amb l'objectiu de facilitar una possible lectura seguida del text, les paraules s'hi presenten agrupades en sis seccions: "Maneres de ser", "Maneres d'habitar", "Maneres de crear", "Maneres de col·lectivitzar", "Maneres d'estar" i, finalment, "Maneres d'instituir". Encara que qualsevol altre traçat entre els termes i els seus encreuaments és igualment vàlid, la lectura lineal proposada aquí parteix d'una

primera contextualització del Santa Mònica, passant per una descripció de la seva estructura i les seves pràctiques, per arribar a la dimensió més conceptual que hi ha darrere de la qüestió de les noves institucionalitats.